

OM LIVET FÖR EN PROVINSIALLÄKARE I NORRBOTTEN

Av Inge Baeckström, Harads efter föredrag av Lennart Gip

Jag har fått en del upplysningar om doktor Josef Gip genom hans son Lennart, nu bosatt i Helsingborg. Doktorn tittade mej i halsen i späda barnaår, och jag minns att jag lekte någon gång med Lennart.

Josef Gip kom efter åtta års studier med familj till Harads 1933. Den tiden rådde arbetslöshet i läkarkåren, och det var många sökande till tjänsten. Han måste också tjänstgöra i Jokkmokks kommun. Det var för fru Gip, som bl a var mycket konstintresserad, en stor omställning att komma till de stränga vintrarna, avsaknaden av gatubelysning, känslan av isolering.

Bostaden var mycket rymlig, ca 400 m², så Lennart kunde lära sig åka tvåhjulning i övre hallen.

Befolkningen var mest småjordbrukare med extraarbete i skogen. Inkomsterna var låga, det var dåliga tider och läkartaxan på tre kronor fick ibland reduceras.

Provinsialläkare Josef Gip

Ett stort problem var långa avstånd till patienterna. Dock fanns ju vid den här tiden i varje by en telefonväxel, så man kunde få kontakt med läkaren via Britta Gip, som skötte passningen av telefonen i bostaden. Mottagningen fanns i en del av huset.

Mycken tid gick åt till sjukbesök. Ofta fanns inte en taxi (turbil) tillgänglig, så doktor Gip fick köpa en bil och leja en chaufför och allt i allo, Henning Selberg, för transportererna.

Det fanns faktiskt en möjlighet att rekvirera flyg. Sverige var först i världen med att i civil regi (Röda korset) införa flygambulans, och det förekom att akuta fall som t ex patienter med blödande eller misstänkt brustet magsår transporterades med flyg till "Garnis" i Boden.

Vi hade ju ingen bro över älven, och periodvis vår och höst kunde det vara svårt att ta sig över från andra sidan, eller bli en lång omväg för läkaren.

Den stora folksjukdomen var tbc, vilken drabbade mer än 10 % av befolkningen i Norrbotten med mer dödlighet här än i landet i övrigt. Vid den här tiden tillkom centraldispensärer som den i Sandträsk. (Sanatoriet finns beskrivet i en artikel i "Glimtar 2002).

Den vanligaste sjukdomen var svår tandvärk. Doktor Gip brukade därför anordna vissa söndagsmottagningar, då det ofta gällde att dra ut alla tänder för att sedan få tandprotes. Det skedde ofta redan i konfirmationsåldern.

En provinsialläkare var på 30-talet ständigt jour. För ledighet måste han själv ordna vikarie, men hade rätt att utan sådan vistas utanför distriktet 24 timmar per år. Skyldigheten att hjälpa alla inom området gjorde att arbetstiden var närmast "oändlig".

Familjen stannade i Harads i sju år. Trots det hårda arbetet fram höll Josef ofta att den tiden var hans livs lyckligaste år, eftersom han kände tillfredsställelse över sin insats.

Huset innehöll både läkarmottagning – med ingång från gaveln – och läkarbostad. I dag inryms här pastorsexpedition och församlingshem. Bilden från 60-talet.